

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО

УДК 347.773.2

ПРАВОВИЙ СТАТУС АПЕЛЯЦІЙНОЇ ПАЛАТИ УКРНОІВІ

Леонід Тарасенко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79007,
e-mail : leonid.tarasenko@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-4359-8965*

Анотація. Присвячено правовому аналізу правового статусу Апеляційної палати УКРНОІВІ. Проаналізовано місце Апеляційної палати в системі державної системи правової охорони інтелектуальної власності. Встановлено, що національний орган інтелектуальної власності – це не конкретний орган влади, а узагальнюючий статус організації, яка належить до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, НОІВ має власну організаційну структуру, зокрема, в складі НОІВ діє Апеляційна палата, Атестаційна комісія, Апеляційна комісія. Встановлено, що правовий статус Апеляційної палати НОІВ визначений кількома законодавчими актами у сфері інтелектуальної власності, які дублюють її компетенцію, що є недоліком правового регулювання. Доведено необхідність прийняття окремого закону, який би визначив правовий статус НОІВ. Доведено, що до складу Апеляційної палати повинні входити також і незалежні особи, ба більше, закон не встановлює обмежень щодо кола таких осіб. Обґрунтовано доцільність внесення змін у Регламент апеляційної палати, розширивши коло осіб, які можуть бути членами Апеляційної палати. Доведено, що законодавча вимога до членів Апеляційної палати НОІВ щодо наявності освіти у сфері інтелектуальної власності повинна тлумачитися доволі широко, охоплюючи не лише другий (магістерський) рівень вищої освіти, а й третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти (наявність диплому доктора філософії у галузі права, за умови, що якщо тематика дослідження стосувалася саме права інтелектуальної власності. Обґрунтовано, що поняття освіти у сфері інтелектуальної власності повинно включати в себе і наявність в особи вченого звання доцента кафедри інтелектуальної власності у певному ВУЗі. Встановлено, що основними повноваженнями Апеляційної палати НОІВ станом на сьогодні є розгляд заперечень проти рішень НОІВ щодо набуття прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, інші об'єкти права інтелектуальної власності, розгляд заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково, розгляд заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні. Доведено, що право подати заперечення до Апеляційної палати НОІВ на рішення ІР-офісу щодо реєстрації певного об'єкта права інтелектуальної власності має саме заінтересована особа, тому факт подання заперечення проти заявки (процедура *«pre-grant opposition»*) певною особою не повинен обмежувати право іншої заінтересованої особи на подання заперечення на рішення ІР-офісу. Доведено, що Апеляційна палата є важливим органом ІР-офісу та посідає у державній системі правової охорони інтелектуальної власності окреме місце, призначене і

для захисту прав (насамперед, прав промислової власності), і для надання правової охорони (добре відомій торговельній марці).

Ключові слова: інтелектуальна власність, промислова власність, корисна модель, винахід, патент, НОІВ, патентне право, промисловий зразок, торговельна марка, Апеляційна палата.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2026.82.160>

Постановка проблеми. Апеляційна палата Національного органу інтелектуальної власності (далі – Апеляційна палата НОІВ, Апеляційна палата) є важливою складовою у державній системі правової охорони інтелектуальної власності. Апеляційна палата покликана і захищати права інтелектуальної власності (зокрема, шляхом розгляду заперечень на рішення УКРНОІВІ про реєстрацію / відмову в реєстрації винаходів, корисних моделей, промислових зразків, торговельних марок тощо, шляхом розгляду апеляційних заяв про визнання недійсними прав на визначені законом об'єкти права інтелектуальної власності), і надавати правову охорону певним об'єктам (шляхом визнання торговельної марки добре відомою). Апеляційна палата НОІВ є позасудовою інституцією, завдяки якій забезпечується можливість для заінтересованої особи здійснювати та захищати визначені законом права щодо об'єктів інтелектуальної власності. Забезпечення належного правового захисту права на об'єкти інтелектуальної власності в Україні передбачає утвердження ефективних нормативно-правових, інституційних (судових і позасудових) та економічних механізмів, функціонування яких здійснюється відповідно до міжнародних зобов'язань нашої держави і з урахуванням кращих зарубіжних практик у IP-сфері [1, с. 31].

Актуальність даного наукового дослідження зумовлена тим, що правовий статус Апеляційної палати, яка діє в системі державної правової охорони інтелектуальної власності, було суттєво змінено внаслідок реформи у сфері промислової власності 2020 р., і ці зміни підлягають науковому переосмисленню. Зокрема, внаслідок змін було створено НОІВ, і саме в його структурі діє Апеляційна палата. Апеляційна палата не могла розпочати свою діяльність кілька років, оскільки підлягала оновленню і підзаконна нормативна база, яка регламентує порядок здійснення нею діяльності. Також відповідно до оновленого законодавства слід було сформувати її склад. Компетенція Апеляційної палати також була розширена, зокрема, їй надано таке повноваження, як розгляд заяв про визнання недійсними прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки.

Стан дослідження. Правовий статус Апеляційної палати НОІВ (УКРНОІВІ) впродовж останніх років неодноразово була предметом наукових досліджень різних науковців, серед яких О. Ф. Дорошенко, Ю. М. Капіца, А. О. Кодинець, О. П. Орлюк, К. Т. Панасюк, Л. Л. Тарасенко та ін. Вказані науковці досліджували різні аспекти щодо правового статусу Апеляційної палати та висловлювали власні позиції щодо особливостей її формування, здійснення діяльності, її компетенції, щодо недоліків правового регулювання. Однак частина їх висновків носять дискусійний характер та породжують подальшу наукову дискусію щодо окремих аспектів правового статусу Апеляційної палати. Відтак вказане наукове дослідження спрямоване на здійснення наукового аналізу дискусійних питань щодо правового регулювання досліджуваних відносин, висловлених у науковій літературі, та формування власних висновків щодо правового статусу Апеляційної палати НОІВ.

Цілями статті є визначення правового статусу Апеляційної палати НОІВ у державній системі правової охорони інтелектуальної власності, обґрунтування висновків щодо вдосконалення правового регулювання досліджуваних відносин.

Завданням статті є визначити дискусійні моменти у науковій літературі та чинному законодавстві щодо Апеляційної палати НОІВ, проаналізувати їх, охарактеризувати шляхи вдосконалення чинного законодавства України у досліджуваній сфері.

Виклад основного матеріалу. Державна система правової охорони інтелектуальної власності зазнала суттєвих змін у 2020 р. внаслідок реформи законодавства у сфері промислової власності.

Так, з аналізу ст. 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (ідентичні за змістом норми містяться і в інших законах у сфері промислової власності) вбачається, що до складу державної системи правової охорони інтелектуальної власності входять центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності (тобто Міністерство економіки України), Національний орган інтелектуальної власності та сукупність наукових, освітніх, інформаційних та інших відповідної спеціалізації державних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління Міністерство економіки України.

Національний орган інтелектуальної власності (далі – НОІВ) – це не конкретний орган влади, а узагальнюючий статус організації, яка належить до державної системи правової охорони інтелектуальної власності. Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності», який було прийнято у червні 2020 р., передбачено, що національний орган інтелектуальної власності (далі – НОІВ) – державна організація, що входить до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, визначена на національному рівні Кабінетом Міністрів України як така, що здійснює повноваження у сфері інтелектуальної власності, визначені законами у сфері інтелектуальної власності, актами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, та статутом, і має право представляти Україну в міжнародних та регіональних організаціях. Тобто НОІВ – це насамперед державна організація, уповноважена Урядом здійснювати повноваження у сфері інтелектуальної власності.

Згідно з Розпорядженням КМУ від 13 жовтня 2020 р. № 1267-р «Про Національний орган інтелектуальної власності» було визначено, що функції НОІВ виконує державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (тобто УКРПАТЕНТ). Починаючи з 8 листопада 2022 р. функції НОІВ було покладено на новостворений Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), який також є державною організацією (про це вказано у Розпорядженні КМУ від 28 жовтня 2022 р. № 943-р. «Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності»).

НОІВ має власну організаційну структуру, зокрема, у складі НОІВ діє Апеляційна палата, Атестаційна комісія, Апеляційна комісія.

Особливу увагу слід звернути на правовий статус Апеляційної палати НОІВ, яка є важливою складовою у механізмі правової охорони (зокрема і захисту) інтелектуальної власності, що Апеляційна палата входить у структуру УКРНОІВІ та є її органом, відтак самостійною правосуб'єктністю Апеляційна палата не наділена, на що наголошують і в науковій літературі [2, с. 391].

Представники Апеляційної палати наголошують, що існує три основні інструменти захисту прав інтелектуальної власності (ці три інструменти становлять «захисну тріаду»): адміністративний механізм, судовий та позасудовий (медіація), і призначенням Апеляційної палати є забезпечення адміністративного механізму захисту прав інтелектуальної власності загалом, і патентних прав зокрема [3]. Загалом погоджуючись з таким твердженням, відзначаємо, що термінологічно, на нашу думку, більш коректно вживати поняття «позасудовий порядок захисту» щодо діяльності Апеляційної палати НОІВ, оскільки НОІВ не виконує адміністративних повноважень як орган виконавчої влади, а є державною організацією.

Визначення Апеляційної палати міститься не в одному законі, а в кількох – закони України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів», «Про правову охорону географічних зазначень», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про авторське право і суміжні права». Але це визначення фактично продубльовано у всіх вказаних законодавчих актах, що, на нашу думку, є недоліком правового регулювання. Тут варто наголосити, що у вказаних законах продубльовано не лише визначення Апеляційної палати НОІВ, а здійснено дубляж цілої низки законодавчих положень про НОІВ, його компетенцію, органи, які входять у його структуру тощо. У науковій літературі також неодноразово звертають на це увагу. Зокрема, як вказує А. О. Кодинець, кілька законів містять по суті одні і ті самі норми щодо створення та функціонування НОІВ, що є недоліком законодавчої техніки регламентації його діяльності [4, с. 44]. Тотожні дефініції Апеляційної палати НОІВ перевантажують регламентаційну стадію механізму охорони та захисту прав інтелектуальної власності, однак ці визначення окреслюють сферу діяльності Апеляційної палати НОІВ у механізмі охорони та захисту прав інтелектуальної власності [5, с. 157]. Безумовно, з погляду законодавчої техніки цей підхід не можна вважати вдалим, адже норми ідентичного змісту містяться у кількох законодавчих актах. Більш доцільно було б прийняття окремого закону про НОІВ, який би уніфіковано визначив правовий статус НОІВ, Апеляційної палати НОІВ, їх компетенцію, та унормував би всі аспекти, пов'язані з їх діяльністю.

Повертаючись до законодавчого визначення Апеляційної палати НОІВ, відзначаємо, що Апеляційна палата – це колегіальний орган НОІВ для розгляду заперечень проти рішень НОІВ щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності, заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково, заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні та розгляду інших питань, що належать до його компетенції відповідно до законів та інших нормативно-правових актів України.

У науковій літературі виокремлюють з цього визначення ознаки, які притаманні Апеляційній палаті НОІВ: 1) це орган НОІВ; 2) діє у колегіальному складі; 3) наділена компетенцією щодо розгляду заперечень проти рішень НОІВ щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності, щодо розгляду заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки) недійсними повністю або частково, щодо розгляду заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні та щодо розгляду інших питань, що належать до його компетенції відповідно до закону [6, с. 101].

Справді, Апеляційна палата НОІВ є саме колегіальним органом НОІВ, який має власну визначену законом компетенцію: розгляд заперечень проти рішень НОІВ щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності (наприклад, винаходи,

корисні моделі, торговельні марки тощо), розгляд заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково (винаходи, корисні моделі, промислові зразки), розгляд заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні. Це основні повноваження Апеляційної палати НОІВ, водночас вона може розглядати і інші питання, які належать до її компетенції відповідно до закону.

Звертаємо на увагу, що Апеляційна палата – це саме *колегіальний* орган, який розглядає справи, визначені законом, у складі колегій. Колегія призначається для розгляду конкретного заперечення, апеляційної заяви чи заяви про визнання торговельної марки добре відомою в Україні і діє від імені Апеляційної палати.

Як вбачається з Регламенту Апеляційної палати склад Апеляційної палати формується з працівників УКРНОІВІ та посадових осіб Мінекономіки, персональний склад Апеляційної палати затверджується наказом УКРНОІВІ за погодженням з Мінекономіки строком на три роки з визначенням спеціалізації кожного її члена стосовно об'єкта інтелектуальної власності. При цьому членами Апеляційної палати можуть бути особи, які мають повну вищу освіту, освіту у сфері інтелектуальної власності та досвід практичної діяльності у сфері інтелектуальної власності не менше ніж п'ять років [7]. Вважаємо такий підхід виправданим на даному етапі функціонування Апеляційної палати, однак у подальшому, на нашу думку, доцільно змінити підхід щодо формування її персонального складу.

Так, дискусійним є формування складу Апеляційної палати виключно з працівників УКРНОІВІ та посадових осіб Мінекономіки. Вважаємо, що до складу Апеляційної палати можуть входити і інші фахівці, які працюють у практичній чи науковій сфері з питань інтелектуальної власності. Станом на зараз працівники УКРНОІВІ, які входять до складу колегій Апеляційної палати, здійснюють розгляд питань, які віднесені до її компетенції. Подекуди може бути навіть конфлікт інтересів, адже при розгляді заперечень проти рішень УКРНОІВІ, які прийняті за результатами розгляду заявок на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, в якості членів колегії Апеляційної палати можуть колеги працівників, які брали участь у розгляді матеріалів вказаних заявок. Вважаємо, що до складу Апеляційної палати повинні входити також і незалежні особи, ба більше, закон не встановлює обмежень щодо кола таких осіб.

Для порівняння до складу Атестаційної комісії НОІВ входять працівники НОІВ, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності (Мінекономіки), та представники у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), які мають досвід практичної роботи у сфері правової охорони інтелектуальної власності не менш як 10 років. До складу Апеляційної комісії НОІВ входять працівники НОІВ, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності (Мінекономіки), а також видатні науковці, які працюють у сфері інтелектуальної власності, та представники у справах інтелектуальної власності (патентні повірені), які мають досвід практичної роботи у сфері правової охорони інтелектуальної власності не менш як 10 років.

Щодо членів Апеляційної палати НОІВ закон містить лише згадку, що це питання унормовується Регламентом Апеляційної палати. Тому вважаємо, що доцільно внести зміни в Регламент, розширивши коло осіб, які можуть бути членами Апеляційної палати.

Окрім того, не визначеним з погляду закону є вимоги до членів Апеляційної палати щодо наявності освіти у сфері інтелектуальної власності та досвіду

практичної діяльності у сфері інтелектуальної власності не менше ніж п'ять років. Ці ознаки потребують конкретизації.

Законодавство про освіту не містить такого поняття, як освіта у сфері інтелектуальної власності, натомість освітні програми «Право інтелектуальної власності» пропонуються дуже невеликою кількістю вищих закладів освіти в рамках освітніх програм D8 Право та/або D3 Менеджмент (Управління інтелектуальної власністю). Досліджуючи вказану проблематику, А. О. Кодинець теж зауважує, що підготовка магістрів з інтелектуальної власності здійснюється лише в незначній кількості ЗВО [8]. Звертаємо увагу, що всі ВУЗи, які навчають студентів на юридичних факультетах, інститутах тощо, принаймні на бакалавраті не мають спеціалізацій щодо права інтелектуальної власності. Такі спеціалізації є можливими в рамках навчання у магістратурі, і то йдеться про цю ж освітню програму D8 Право.

Тому вважаємо, що законодавча вимога до членів Апеляційної палати НОІВ щодо наявності освіти у сфері інтелектуальної власності повинна тлумачитися доволі широко, включаючи в себе не лише другий (магістерський) рівень вищої освіти, а й третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти (наявність диплому доктора філософії у галузі права, за умови, що якщо тематика дослідження стосувалася саме права інтелектуальної власності. Також до освіти у сфері інтелектуальної власності слід віднести наявність вченого звання доцента кафедри інтелектуальної власності у певному ВУЗі.

Основними повноваженнями Апеляційної палати НОІВ станом на сьогодні є розгляд заперечень проти рішень НОІВ щодо набуття прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, інші об'єкти права інтелектуальної власності, розгляд заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково, розгляд заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні. Порядок розгляду вказаних питань унормовано Регламентом Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності, який був затверджений Наказом Міністерства економіки України № 17768 від 23.11.2023 р. [7]. У науковій літературі слушно зазначають, що діяльність Апеляційної палати повинна розвантажити судову систему та забезпечити економію часу та ресурсів для заявників та скаргників, які звертаються до неї у порядку, передбаченому законом [9].

Так, Апеляційна палата НОІВ наділена повноваженнями переглядати за заявою заінтересованої особи рішення УКРНОІВІ про реєстрацію або відмову в реєстрації визначених законом об'єктів права інтелектуальної власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки тощо). У такому разі заінтересована особа подає в Апеляційну палату заперечення на рішення УКРНОІВІ. Подавцем заперечення може бути і заявник, якщо йому УКРНОІВІ відмовило в реєстрації об'єкта права інтелектуальної власності, і будь-яка інша заінтересована особа, яка вважає, що винахід, корисна модель, промисловий зразок, торговельна марка тощо не відповідають умовам надання правової охорони, або ж порушують права цієї особи.

Звертаємо увагу на позицію Верховного Суду з цього приводу, який наголошує, що право на оскарження позивачем спірного рішення НОІВ у судовому порядку не може ставитися у залежність від того, чи скористався позивач своїм правом на подання заперечень проти заявки станом на момент її розгляду НОІВ з підстав невідповідності, на думку позивача, позначення умовам надання правової охорони, оскільки рішення про реєстрацію/відмову в реєстрації торговельної марки приймається за результатом кваліфікаційної експертизи, протягом якої перевіряється

відповідність заявленого позначення умовам надання правової охорони, а не залежно від наявності чи відсутності заперечень проти заявки зацікавлених осіб [10]. Верховний Суд слушно робить наголос на тому, що результат розгляду заявки не ставиться безпосередньо в залежність від наявності або відсутності заперечень інших осіб проти заявки щодо невідповідності наведеного в ній позначення умовам надання правової охорони і не звільняє уповноважений орган від обов'язку з належною повнотою перевірити відповідність заявленого позначення умовам надання правової охорони в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [10]. Погоджуємося, що право подати заперечення до Апеляційної палати НОІВ на рішення УКРНОІВІ щодо реєстрації певного об'єкта права інтелектуальної власності має саме заінтересована особа, тому факт подання заперечення проти заявки (процедура *«pre-grant opposition»*) певною особою не повинен обмежувати право іншої заінтересованої особи на подання заперечення на рішення УКРНОІВІ.

Ще одним повноваженням Апеляційної палати є розгляд заяв про визнання недійсними прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки. Такі повноваження з'явилися в Апеляційній палаті внаслідок проведеної реформи законодавства у сфері промислової власності, що відбулася у 2020 р., яка має важливе значення, на що наголошується і в науковій літературі [11, с. 68]. Так, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформи патентного законодавства» від 21 липня 2020 р. № 816-IX, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями» від 21 липня 2020 р. № 815-IX доповнили законодавство у сфері промислової власності положеннями про те, що будь-яка особа може подати до Апеляційної палати апеляційну заяву (про визнання прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок недійсними повністю або частково з підстав невідповідності цих об'єктів умовам патентоздатності (критеріям охороноздатності), визначеним законом.

До 2020 р. у вітчизняному законодавстві не було передбачено порядку визнання недійсним прав на певний об'єкт права інтелектуальної власності (визнання недійсним охоронного документу), відтак його запровадження, як відзначають у науковій літературі, слід сприйняти позитивно. Так, О. В. Рапіта, Л. Л. Тарасенко зазначають, що важливою новацією реформи патентного законодавства (2020) є запровадження процедури визнання прав на винахід, корисну модель недійсними у позасудовому порядку (*«post-grant opposition»*) з метою присікання практики патентування недобросовісними заявниками загальновідомих технічних рішень [11, с. 74: 12, с. 402; 13, с. 177]. Досліджуючи історичні передумови запровадження процедури *«post-grant opposition»*, К. Т. Панасюк зазначає, що ці зміни 2020 р. слід трактувати не як запровадження вказаної позасудової процедури, а як її відновлення, адже протягом 1991–2000 рр. закон передбачав можливість скасування патенту Апеляційною радою, Апеляційною палатою, яка діяла при патентному відомстві у вказані роки [6, с. 111]. Справді Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» в редакції 15.12.1993 р. надавав право заінтересованій особі звернутися до Апеляційної ради Держпатенту із запереченням проти видачі патенту, строк реалізації цього права обмежувався шестимісячним строком від дати публікації відомостей про видачу патенту.

Ще одне питання, яке належить до компетенції Апеляційної палати НОІВ, – це визнання торговельної марки добре відомою. Загалом визнання торговельної марки

добре відомою перебуває у компетенції або Апеляційної палати НОІВ (за відсутності спору), або в компетенції суду (якщо є спір, і пред'явлено відповідний позов). Але ще у квітні 2024 р. Верховний Суд (Велика Палата) у Постанові від 17.04.2024 р. у справі № 910/13988/20 зазначила, що позовна вимога про визнання торговельної марки добре відомою не може бути задоволена у позовному провадженні як окрема, оскільки не спрямована на захист права інтелектуальної власності від конкретного порушення, а є умовою надання цього захисту, у зв'язку із цим у задоволенні цієї вимоги слід відмовити [14].

Погоджуємося з Верховним Судом, що визнання торговельної марки добре відомою має значення для невизначеного кола осіб, оскільки набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку як добре відому зумовлює виникнення абсолютного права, яке буде мати юридичну силу у правовідносинах з будь-якими третіми особами. Вважаємо, що Верховний Суд наголосив на проблему правового регулювання, а саме відсутність чіткої правової визначеності: коли саме Апеляційна палата НОІВ (УКРНОІВІ) може розглядати заяву про визнання торговельної марки добре відомою, а коли – суд. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» не дає чіткої відповіді на це питання, що має наслідком або штучні позови про визнання торговельних марок добре відомими. Насамперед це питання повинно вирішуватися саме Апеляційною палатою НОІВ як фаховим органом у цій сфері, адже суд захищає права, а не надає правову охорону певному позначенню. Погоджуємося з думкою, яка висловлена в науковій літературі, що на рівні наукових дискусій можна погоджуватися або ж ні з цією позицією Великої Палати Верховного Суду, але вказана Постанова ілюструє проблему правового регулювання, яку слід вирішувати на законодавчому рівні, розмежувавши випадки та умови визнання торговельної марки добре відомою в судовому та позасудовому порядку [15, с. 423].

Висновки. Апеляційна палата є важливим органом УКРНОІВІ та посідає у державній системі правової охорони інтелектуальної власності окреме місце, призначене і для захисту прав (насамперед, прав промислової власності), і для надання правової охорони (добре відомій торговельній марці).

Правовий статус Апеляційної палати НОІВ визначений кількома законодавчими актами у сфері інтелектуальної власності, які дублюють її компетенцію, що є недоліком правового регулювання.

Компетенція Апеляційної палати є обмеженою, і включає в себе лише розгляд заперечень на рішення УКРНОІВІ, які прийняті за результатами розгляду заявок на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, інші об'єкти права інтелектуальної власності, що визначені законом, розгляд апеляційних заяв (про визнання недійсними прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки), розгляд заяв про визнання торговельних марок добре відомими (за відсутності спору, хоча цей факт може бути невідомим Апеляційній палаті). Доцільно переглянути компетенцію Апеляційної палати НОІВ, надавши їй додаткові повноваження щодо визнання недійсними прав на торговельні марки (але цей підхід потребує законодавчих змін щодо спрощення проведення кваліфікаційної експертизи заявок на торговельні марки). Також доцільно переглянути принципи формування складу Апеляційної палати, оскільки можливим є конфлікт інтересів між особами, які входять до складу її колегій, і особами, які приймали оскаржувані рішення УКРНОІВІ.

Список використаних джерел

- 1 Федоренко В. Л., Бутнік-Сіверський О. Б., Коваленко В. В. Судово-правові та економічні механізми охорони права на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: проблеми і перспективи. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління». 2021. № 2 (14). С. 11–39.
- 2 Панасюк К. Т. Особливості правового статусу Апеляційної палати УкрНОІВІ. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2025. Вип. 89. Ч. 1. С. 390–395.
- 3 Горбик Ю. Новації регламенту Апеляційної палати ІР-офісу: оптимізація та цифровізація. *Юридична практика*. 2024. URL: <https://pravo.ua/novatsii-rehlementu-apeliatsiinoi-palaty-ir-ofisu-optymizatsiia-ta-tsyfrovizatsiia/> (дата звернення: 01.03.2026 р.).
- 4 Кодинець О. А. Захист прав інтелектуальної власності Апеляційною палатою Національного органу інтелектуальної власності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2025. Вип. 5 (64). С. 41–47.
- 5 Вавженчук С. Проблеми функціонування Апеляційної палати НОІВ у механізмі охорони та захисту прав інтелектуальної власності. *Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки*. Т. IV. Видавничий дім «Гельветика», 2026. С. 156–158.
- 6 Панасюк К. Т. Правова охорона патентних прав Апеляційною палатою УкрНОІВІ : дис. на здоб. ступ. докт. філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2025. 232 с.
- 7 Регламент Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності, затв. Наказом Міністерства економіки України № 17768 від 23.11.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0021-24#n265> (дата звернення: 01.03.2026 р.).
- 8 Кодинець А. С. Освіта у сфері інтелектуальної власності: проблеми та перспективи. *УкрНОІВІ*. 2024. URL: <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2024/04/kodynets-ipweek24-prez-web.pdf> (дата звернення: 01.03.2026 р.).
- 9 Роботу Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності (ІР офісу) – відновлено. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій. 2024. URL: <https://nipo.gov.ua/robotu-apeliatsiinoi-palaty-vidnovleno/> (дата звернення: 01.03.2026 р.).
- 10 Постанова Верховного Суду від 09.02.2023 р. у справі № 910/5028/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108927598> (дата звернення: 01.03.2026 р.).
- 11 Тарасенко Л. Л. Реформа патентного законодавства (2020): основні новації щодо винаходів (корисних моделей). *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2021. Вип. 73. С. 67–76.
- 12 Tarasenko L. Legislative Reforms on Patents, Utility Models and Industrial Designs in Ukraine. In: *Competition and Intellectual Property Law in Ukraine*. Berlin ; Heidelberg : Springer Berlin Heidelberg, 2023. P. 373–414.
- 13 Рапіта О. В. Визнання прав на винахід, корисну модель недійсними: окремі процесуальні особливості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. № 76. Т. 1. С. 176–182.
- 14 Постанова Великої Палати Верховного Суду від 17.04.2024 р., справа № 910/13988/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118601114> (дата звернення: 01.03.2026 р.).
- 15 Тарасенко Л. Л., Тарасенко Х. Ю. Торговельні марки: позиції Верховного Суду та проблеми правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 89. Ч. 1. С. 419–426.

References

- 1 Fedorenko, V. L., Butnik-Sivers'kyj, O. B., Kovalenko, V. V. (2021). *Sudovo-pravovi ta ekonomichni mekhanizmy okhorony prava na ob'ekty intelektual'noi vlasnosti v Ukraini: problemy i perspektyvy. Ekspert: paradyhmy iurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia*, 2(14), 11–39.
- 2 Panasiuk, K. T. (2025). Osoblyvosti pravovoho statusu Apeliatsijnoi palaty UKRNOIVI. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho Natsional'noho Universytetu. Serii PRAVO*, 89, 1, 390–395.
- 3 Horbyk, Yu. (2024). Novatsii rehlamentu Apeliatsijnoi palaty IR-ofisu: optymizatsiia ta tsyfrovizatsiia. *Yurydychna praktyka*. Retrieved from <https://pravo.ua/novatsii-rehlamentu-apeliatsiinoi-palaty-ir-ofisu-optimizatsiia-ta-tsyfrovizatsiia>.
- 4 Kodynets', O. A. (2025). Zakhyst prav intelektual'noi vlasnosti Apeliatsijnoiu palatoiu Natsional'noho orhanu intelektual'noi vlasnosti. *Prykarpats'kyj iurydychnyj visnyk*, 5 (64), 41–47.
- 5 Vavzhenchuk, S. (2026). *Problemy funktsionuvannia Apeliatsijnoi palaty NOIV v mekhanizmi okhorony ta zakhystu prav intelektual'noi vlasnosti. Nauka i osvita Ukrainy v umovakh rosij's'ko-ukrains'koi vijny: vyklyky ta zavdannia v konteksti natsional'noi bezpeky, IV*, 156–158.
- 6 Panasiuk, K. T. (2025). *Pravova okhorona patentnykh prav Apeliatsijnoiu palatoiu UKRNOIVI*. PhD thesis, 232.
- 7 *Rehlament Apeliatsijnoi palaty Natsional'noho orhanu intelektual'noi vlasnosti, zatv. Nakazom Ministerstva ekonomiky Ukrainy (2023)*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0021-24#n265>.
- 8 Kodynets', A. S. (2024). *Osvita u sferi intelektual'noi vlasnosti: problemy ta perspektyvy*. Retrieved from <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2024/04/kodynets-ipweek24-prez-web.pdf>.
- 9 *Robotu Apeliatsijnoi palaty Natsional'noho orhanu intelektual'noi vlasnosti (IP ofisu) – vidnovleno (2024)*. Retrieved from <https://nipo.gov.ua/robotu-apeliatsiinoi-palaty-vidnovleno>.
- 10 *Postanova Verkhovnoho Sudu (2023)*. Retrieved from <https://reestr.court.gov.ua/Review/108927598>.
- 11 Tarasenko, L. L. (2021). Reforma patentnoho zakonodavstva (2020): osnovni novatsii schodo vynakhodiv (korysnykh modelej). *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Serii iurydychna*, 73, 67–76.
- 12 Tarasenko, L. (2023). *Legislative Reforms on Patents, Utility Models and Industrial Designs in Ukraine. In: Competition and Intellectual Property Law in Ukraine*. Berlin ; Springer Berlin Heidelberg, 373–414.
- 13 Rapita, O. V. (2023). Vyznannia prav na vynakhid, korysnu model' nedijnsnymy: okremi protsesual'ni osoblyvosti. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Pravo*, 76, 1, 176–182.
- 14 *Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu (2024)*. Retrieved from <https://reestr.court.gov.ua/Review/118601114>.
- 15 Tarasenko, L. L., Tarasenko, Kh. Yu. Torhovel'ni marki:pozytsii Verkhovnoho Sudu ta problemy pravovoho rehuliuвання. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Pravo*, 89, 1, 419–426.

LEGAL STATUS OF THE APPELLATE CHAMBER OF IP-OFFICE**Leonid Tarasenko**

Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79007,
e-mail : leonid.tarasenko@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-4359-8965

The article is dedicated to the legal analysis of the legal status of the Appellate Chamber of the Ukrainian Intellectual Property Organization (IP Office). The article analyzes the place of the

Appellate Chamber in the system of the state system of legal protection of intellectual property. It is established that the national intellectual property authority is not a specific authority, but a generalizing status of an organization that belongs to the state system of legal protection of intellectual property, the National Intellectual Property Organization has its own organizational structure, in particular, the National Intellectual Property Organization includes the Appellate Chamber, the Attestation Commission, and the Appeals Commission. It is highlighted that the legal status of the National Intellectual Property Organization's Appellate Chamber is determined by several legislative acts in the field of intellectual property, which duplicate its competence, which is a shortcoming of legal regulation. The need to adopt a separate law that would determine the legal status of the National Intellectual Property Organization is proven. It is proven that the Appellate Chamber should also include independent persons, moreover, the law does not establish restrictions on the circle of such persons. The feasibility of amending the Rules of Procedure of the Appeals Chamber by expanding the circle of persons who may be members of the Appeals Chamber is substantiated. It is proven that the legislative requirement for members of the Appellate Chamber of the National Intellectual Property Organization to have education in the field of intellectual property should be interpreted quite broadly, including not only the second (master's) level of higher education, but also the third (educational and scientific) level of higher education (the presence of a doctorate in law, provided that the topic of the dissertation research was specifically related to intellectual property law. It is substantiated that the concept of education in the field of intellectual property should also include the presence of an academic title of associate professor of the department of intellectual property at a certain university. It is established that the main powers of the Appellate Chamber of the National Intellectual Property Organization as of today are to consider objections to decisions of the National Intellectual Property Organization regarding the acquisition of rights to inventions, utility models, industrial designs, trademarks, other objects of intellectual property law, to consider applications for recognition of rights to intellectual property objects as invalid in whole or in part, to consider applications for recognition of a trademark as well-known in Ukraine. It is proven that the right to file an objection to the Appellate Chamber of the IP Office against the decision of the IP Office regarding the registration of a certain object of intellectual property rights belongs to the interested person, therefore the fact of filing an objection against the application (the "pre-grant opposition" procedure) by a certain person should not limit the right of another interested person to file an objection against the decision of the IP Office. It has been proven that the Appellate Chamber is an important body of the IP Office and occupies a separate place in the state system of legal protection of intellectual property, intended both for the protection of rights (primarily industrial property rights) and for the provision of legal protection (to a well-known trademark).

Keywords: intellectual property, industrial property, utility model, invention, patent, IP, patent law, industrial design, trademark, Appellate Chamber.

*Стаття: надійшла до редакції 07.04.2026
прийнята до друку 16.04.2026*